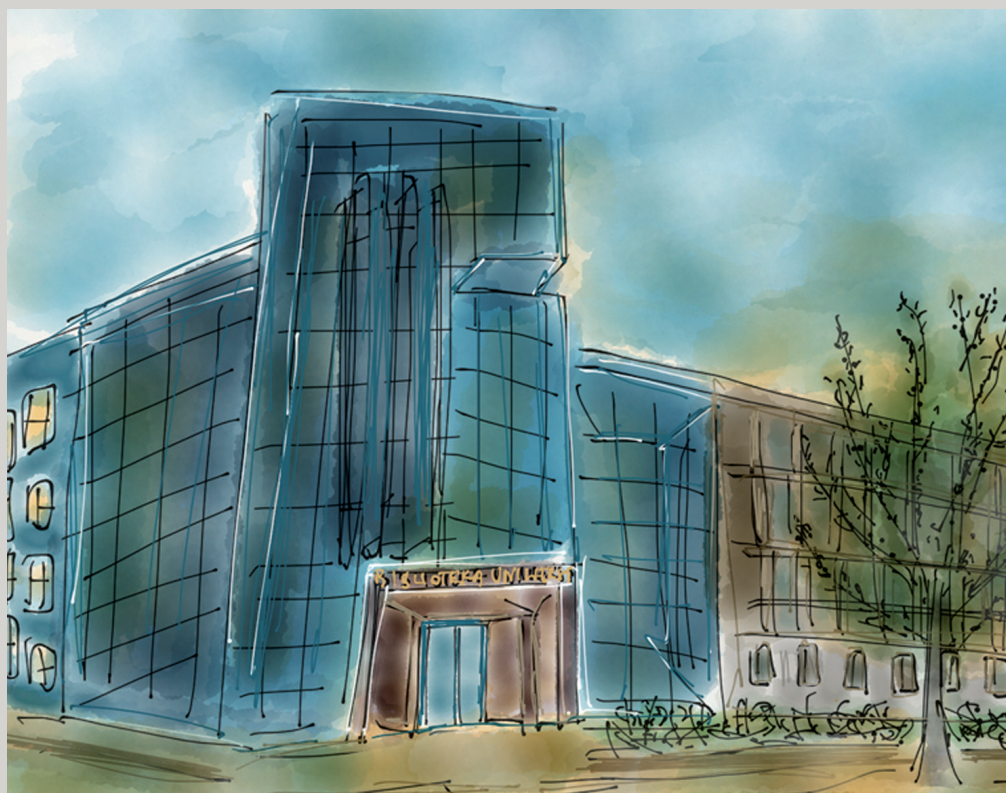

Od przeszłości do teraźniejszości

Biblioteka Uniwersytetu Łódzkiego

1945–2015

Helena Więckowska

Profesor doktor. Historyk, bibliolog i bibliotekarz, dyrektor BUŁ w latach 1948–1969. Urodziła się 4 maja 1897 r., zmarła 10 kwietnia 1984 r. w Warszawie. Pochodziła z inteligenckiej rodziny żydowskiej Braunsteinów, skąd wyniosła początki humanistycznego wykształcenia i biegłą znajomość języków obcych: francuskiego, niemieckiego, angielskiego i rosyjskiego.

W 1918 r. brała udział w obronie Lwowa, za co została odznaczona medalem Orląt Lwowskich. W latach 1918–1922 studiowała historię w Uniwersytecie Warszawskim, w 1922 r. uzyskała stopień doktora filozofii na podstawie dysertacji *Opozycja liberalna w Królestwie Polskim 1815–1830* (Warszawa 1925), przygotowanej pod kierunkiem prof. Marcelego Handelsmana. W trakcie studiów poślubiła Aleksandra Więckowskiego, inżyniera architekta, pracownika Departamentu Budownictwa Ministerstwa Spraw Wojskowych, uczestnika wojny polsko-bolszewickiej.

Od 1927 r. dr Helena Więckowska pracowała w Bibliotece Narodowej w Warszawie, gdzie zajmowała się opracowaniem rękopisów dotyczących emigracji polistopadowej, pochodzących z Rapperswilu, Paryża oraz Londynu, a szczególnie przygotowaniem korespondencji Joachima Lelewela. Uczestniczyła w dyskusjach nad *Wskazówkami katalogowania rękopisów Polskiej Akademii Umiejętności*. Była sekretarką pierwszego zarządu Polskiego Stowarzyszenia Kobiet z Wyższym Wykształceniem

Podczas II wojny światowej współpracowała z Delegaturą Rządu na Kraj, uczestniczyła w tajnym nauczaniu. Jej córka Maria – łączniczka 2. kompanii Rudy batalionu Zośka – zginęła w powstaniu warszawskim. Syn Jan – żołnierz Armii Krajowej, szef bezpieczeństwa II kompanii Rudy, po upadku powstania trafił do niewoli niemieckiej, skąd uwolniony przez brytyjskie wojska, wyjechał do Anglii, a potem do Stanów Zjednoczonych.

* Mgr Teresa Górniak, Oddział Gromadzenia i Uzupełniania Zbiorów BUŁ.

W 1945 r. Helena Więckowska powróciła do pracy w Bibliotece Narodowej, biorąc aktywny udział w jej odbudowie ze zniszczeń wojennych.

1 października 1948 r., w drodze konkursu, dr Helena Więckowska objęła stanowisko dyrektora Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego, która tworzona od podstaw na potrzeby powołanej do życia w roku 1945 uczelni, wymagała ogromnego nakładu pracy i środków. Dyrektor Więckowska skupiła się na zdobywaniu funduszy na pomnożenie i opracowanie zbiorów, powiększaniu i kształceniu personelu, zabiegach o nowy lokal, co doprowadziło do wybudowania w 1960 r. nowego gmachu. Była też inicjatorką nowych form pracy, np. stworzenia sieci bibliotek w szkole wyższej. Popierała działalność naukową pracowników BUŁ, zarówno indywidualną jak i zespołową. Pod jej opieką powstał *Słownik pracowników książki polskiej*. Współpracowała z uczelnią jako członkini Senatu UŁ i różnych komisji uniwersyteckich. Dbała o wydawanie *Sprawozdań z działalności Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*, *Wykazów czasopism zagranicznych* i innych publikacji. Całą swą działalność podsumowała w opracowaniu pt. *Biblioteka Główna UŁ* (w: *Uniwersytet Łódzki 1945–1970*, Łódź 1970). Odchodząc 1 października 1969 r. na emeryturę, zostawiła dobrze funkcjonującą Bibliotekę z ok. 660 tys. wol. opracowanych książek, czasopism i zbiorów specjalnych.

360

Przez cały okres dyrektury w BUŁ Helena Więckowska pracowała naukowo, publikowała, a także wykładała bibliotekoznawstwo w Uniwersytecie Warszawskim i naukę o rękopisach w Uniwersytecie Łódzkim, od 1953 r. kierowała Katedrą Bibliotekoznawstwa UŁ. Gdy zawieszono rekrutację na ten kierunek, prof. Więckowska zorganizowała Dwuletnie Magisterskie Studium Eksternistyczne Bibliotekoznawstwa dla absolwentów studiów I stopnia różnych kierunków. Od 1964 r. prowadziła w Łodzi seminarium doktorskie dla bibliotekarzy z całej Polski, a po roku 1969 kontynuowała je w Warszawie. Wypromowała 15 doktorów, była opiekunem 4 habilitacji. W latach 1962–1970 była członkinią komisji egzaminacyjnej dla bibliotekarzy dyplomowanych oraz inicjatorką Międzywydziałowego Studium Bibliotekoznawstwa UŁ, które uruchomiono w roku 1970.

Prof. Helena Więckowska pełniła funkcję wiceprzewodniczącej Światowej Federacji Stowarzyszeń i Instytucji Bibliotekarskich IFLA. Brała aktywny udział w licznych konferencjach naukowych w kraju i zagranicą. Była członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, Polskiej Akademii Umiejętności, Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, kolegów i rad redakcyjnych.

Była także laureatką licznych nagród i odznaczeń, m.in.: Nagrody Ministra Oświaty i Wychowania I i II stopnia, Krzyża Kawalerskiego Orderu Odrodzenia Polski, Medalu Komisji Edukacji Narodowej, Honorowej Odznaki Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich.

Przez całe życie prof. Helenę Więckowską cechował zapał do pracy, chęć sięgania po nowatorskie rozwiązania i ogromna pracowitość. „Była wyjątkową postacią. Ciężkie osobiste doświadczenia życiowe potrafiła rekompensować i przetwarzać w sukcesy sfery zawodowej i naukowej. Bezwzględna była dla siebie. Narzucała sobie żelazną dyscyplinę. To najpewniej zadecydowało o tym, że dziś mówiąc o Niej, mówimy przede wszystkim o Jej sukcesach”¹.

Najważniejsze prace Heleny Więckowskiej

Joachim Lelewel uczony – polityk – człowiek, Warszawa 1980.

Joachim Lelewel, *Wybór pism historycznych*; oprac. Helena Więckowska, Wrocław 1950 (wznowienie: Wrocław 2005).

Listy emigracyjne Joachima Lelewela; wyd. i wstępem poprzedziła Helena Więckowska, t. 1–5, Kraków 1948–1956.

Katalog rękopisów Biblioteki Narodowej, Warszawa 1933–1938 (opracowała: Zbiory rapperswilskie, Zbiory batignolskie i Towarzystwa Przyjaciół Polski w Londynie; współautor Adam Lewak).

Akademickie kształcenie bibliotekarzy: zarys historyczny, Warszawa 1979.

Podręczny słownik bibliotekarza, Warszawa 1955 (współautor).

Encyklopedia wiedzy o książce, Wrocław 1971 (współautor).

Artykuły na łamach m.in. „Przeglądu Historycznego”, „Przeglądu Bibliotecznego”, „Roczników Bibliotecznych” i „Rocznika Biblioteki Narodowej”.

361

Bibliografia

Helena Więckowska: 1897–1984, red. J. Andrzejewski, Łódź 1988.

Słownik pracowników książki polskiej. Suplement II, red. H. Tadeusiewicz, Warszawa 2000, s. 177–179.

pl.wikipedia.org/wiki/Helena_Więckowska.

¹ A. Sitarska, *Wspomnienie*, [w:] *Helena Więckowska: 1897–1984*, red. J. Andrzejewski, Łódź 1988, s. 120–121.

Dynamika systematycznego wzrostu, nowoczesna przestrzeń intelektu, labirynt znaków, magia zaangażowanych w swoją pracę ludzi z pasją – to tylko kilka haseł, które przychodzą na myśl, kiedy chcemy przywołać nazwę Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego i 70 lat jej historii. Łódź przed dwoma wiekami powstawała z tradycji niejednorodnych, i podobnie powstawał – jako mozaika różnych treści intelektualnych – Uniwersytet Łódzki.

profesor Jarosław Płuciennik

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl
e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl
tel. (42) 665 58 63, faks (42) 665 58 62

ISBN 978-83-7969-679-6

9 788379 696796